

מהכוסות! דהוי להו כולהו ביחד רביעית שלם של יין חי, וכדקתני בברייתא.

שנינו בברייתא: רבי יהודה אומר: צריך שיהא בו טעם ומראה יין.

אמר רבא: מאי טעמא דרבי יהודה?

דכתיב "אל תרא יין [אל תחמוד להיות רגיל בן] כי יתאדם". הרי שיין צריך שיהא בו מראה. ומזה שהכתוב מזהיר שלא להשתכר בו, משמע שאין נקרא יין אלא כשיש בו טעם יין.

תנו רבנן: הכל חיבין בארבעה כוסות הללו. אחד אנשים ואחד נשים ואחד תינוקות, שגם הם נגאלו.

אמר רבי יהודה: וכי מה תועלת יש לתינוקות ביין? הלא פטורין הן מהמצוות.⁽³⁾

קט-א

אלא מחלקין להן קליות, חטים קלויים באש, ואגוזין בערב פסח, כדי שלא ישנו וישאלו את ארבע הקושיות.

אמרו עליו על רבי עקיבא, שהיה מחלק קליות ואגוזין לתינוקות בערב פסח כדי שלא ישנו, וישאלו.

תניא: רבי אליעזר אומר: חוטפין מצה. ממהרין לאכול בליל הסדר בשביל התינוקות שלא ישנו.

פירוש אחר — מגביהין את הקערה שיש בה את המצות והמרור כדי שישאלו התינוקות למה אוכלים הלילה מצה ומרור [וכתב הב"ח דלפירוש זה לא גרסינן "שלא ישנו"].

תניא: אמרו עליו על רבי עקיבא, שמימיו לא אמר: הגיע העת לעמוד בבית המדרש להפסיק מלימוד תורה, חוץ מערבי פסחים וערב יום הכפורים.

בערבי פסחים: בשביל תינוקות היה אומר שילכו הכל לביתם ביום להרדים התינוקות כדי שלא ישנו בלילה בשעת הגדה.

ערב יום הכפורים: כדי שיאכילו את בניהם.

תנו רבנן: חייב אדם לשמח בנו ובני ביתו ברגל שנאמר "ושמחת בחגך".

כמה משמחן? ביין.

רבי יהודה אומר: אנשים מבני ביתו משמחן בראוי להם. ונשים משמחן בראוי להן.⁽¹⁾

ומבארינן: אנשים בראוי להם, היינו ביין.

ונשים במאי?

תני רב יוסף: בבבל: בבגדי צבעונין.

בארץ ישראל: בבגדי פשתן מנוחצים.

במצוה זו שכל תכליתה היא לנהוג בדרך חירות, דבר שאינו יתכן בקטנים.

1. כתב השאגת אריה סימן סט שבכל דבר המשמח מקיימים מצות מן התורה של שמחת

כוס, לאחר ששתה ממנה רביעית, ולאחר שהם יצאו כבר בשתיית הכוס שלהם.

3. הרשב"ם ביאר שאין התינוקות חייבים במצוות, אבל רבינו דוד ביאר שאין טעם לחנכם

תניא: רבי יהודה בן בתירא אומר: בזמן שבת המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר שלמים. (2)

שנאמר "וזבחת שלמים, ואכלת שם ושמת לפני ה' אלהיך".

ועכשיו, שאין בית המקדש קיים – אין שמחה אלא ביון. שנאמר "ויין ישמח לבב אנוש". (3)

אמר רבי יצחק: קסתא דמוריסקא מדה שמוכרין בה את המוריסק [מאכל עשוי משומן דגים וקמח קלוי ומים] דהוה בציפורי, היא הוה כמין לוגא דמקדשא היתה בגודל הלוג שהיה במקדש.

ובה משערין רביעית הלוג של ארבעה כוסות של פסח, שהיו ממלאין אותה ומחלקין אותה לארבעה.

אמר רבי יוחנן: תמנייתא שם מדה קדמייתא קדומה דהוה בטבריא, והיא הוה יתירה על דא היתה גדולה מתמנייתא של היום, ריבעא ברביעית.

ובה משערין רביעית של פסח. שהיו שופכין את המדה הישנה לתוך החדשה, והנשאר בישנה הוא רביעית.

אמר רב חסדא: רביעית של תורה [מדתה [בכלי רבוע] אצבעים על אצבעים, ברום בגובה אצבעים, וחצי אצבע, וחומש אצבע.

ולמדנו זאת משיעור מקוה.

בדתניא: כתיב "ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע, ורחץ במים את כל בשרו".

ודרשינן: "במים – בשרו", מלמד שלא יהא בשעת טבילה דבר הוציץ בין בשרו למים.

"במים" נקוד בפת"ח, שהוא במקום ה"א הידיעה, ומשמע מים המיוחדים, דהיינו במי מקוה, שנקוו מתחילה מעצמו, ולא מים שאובין, ששאבן אדם עתה.

"את כל בשרו", משמע שיש לטבול את כל בשרו כאחד. ללמד, שיטבול במים שכל גופו עולה [נכנס] בהן, שכולו מכוסה בהן.

וכמה הן? – אמה על אמה, ברום שלש קט-ב אמות, שזה שיעור גוף האדם.

ושיעור חכמים שיעור מי מקוה לפי החשבון הזה, שהם ארבעים סאה.

ולפי אותו יחס, אצבעיים על אצבעיים ברום אצבעים, וחצי אצבע, וחומש אצבע, מכילים רביעית הלוג.

וכך הוא החשבון:

אמה = ששה טפחים.

שלמים מחייבת הקרבה לשם שלמי שמחה או די באכילת בשר שלמים. עיין באביעזרי [סוף זמנים] במכתבו של החזון איש, ובהערות עליו.

3. החזון איש מסתפק אם מצוה לשנות יין

הרגל. והמרבה לומר שירות ותשבחות ביום טוב, שהם משמחים את לבו, הרי הוא מקיים מצוה מן התורה.

2. נחלקו רבותינו אם המצוה של שמחה בבשר